

Quarterly Scientific Journal of Strategic Management Thought (Management Thought),
Review Article, Vol. 17, No. 2 (Serial 36) Summer 2023

Analysis and Mapping of the Evolution Trend in Divestiture Research

Soroush Malek Afzali [—]
Mohammad Ali Shahhoseini [—]
Abbas Mossalanejad [—]
Ali Heidari [—]

Received: 13/10/2023
Accepted: 09/12/2023

Abstract

Corporate strategy is mainly concerned with the question of where firms set their boundaries, that is, in which businesses they participate and in which businesses they decide not to participate. One of the corporate strategies is divestiture. Divestiture is defined as making available and selling assets, facilities, production lines, subsidiaries, divisions and business units by the parent company. Despite the growing interest in business divestiture, there is a lack of illustrating framework for research in it. The purpose of this research is to present a macro picture and provide valuable insight into the position and trend of research in this field to be helpful for future investigations. Here, the bibliometric method was used, which identifies the trends and thoughts of thinkers in this field. The most important authors and journals between 1994 and 2023 have been identified. Ms. Feldman is the most active and influential author in this field, and the Journal of Strategic Management has the most published articles with 28 frequencies. The words performance, diversification, governance, and sale assets are the keywords that have been repeated the most. Based on the results of the histogram mapping, three research paths have been identified. In the first, the effect of strategies such as acquisition and diversification as stimuli have been examined; the second deals with the effect of corporate governance, and the third examines the consequences of divestment.

Keywords

Bibliometric; Divestiture; Science Mapping; Histogram Analysis.

[—] Ph.D. student of Business Administration, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.

soroushmalek@ut.ac.ir

0000-0001-8427-4671

[—] Assistant Professor, MBA Department, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. (Corresponding Author). shahhoseini@ut.ac.ir

0000-0003-4970-1468

[—] Professor, Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran. mossalanejad@ut.ac.ir

0000-0002-0283-2762

[—] Assistant Professor, Department of Business Administration, Faculty of Management, University of Tehran, Iran. aheidary@ut.ac.ir

0000-0002-6252-4999

فصلنامه علمی اندیشه مدیریت راهبردی (اندیشه مدیریت)، مقاله مروری
سال هفدهم، شماره دوم (پیاپی ۳۶)، تابستان ۱۴۰۲، صص. ۱-۳۴

تحلیل و نگاشت روند تکامل پژوهش‌های واگذاری کسب‌وکار

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۱۸

مقاله برای اصلاح به مدت ۲ روز نزد نویسنده (گان) بوده است.

10.30497/SMT.2023.245277.3518

سروش ملک افضلی *

محمد علی شاه حسینی **

عباس مصلی نژاد ***

علی حیدری ****

چکیده

استراتژی شرکتی به‌طور عمده به این سؤال مربوط می‌شود که بنگاه‌ها مرزهای خود را در کجا تعیین می‌کنند، یعنی در چه مشاغلی شرکت می‌کنند و در چه مشاغلی تصمیم می‌گیرند مشارکت نکنند، یکی از استراتژی‌های شرکتی واگذاری می‌باشد. واگذاری به‌عنوان در دسترس قرار دادن و فروش دارایی‌ها، امکانات، خطوط تولید، شرکت‌های تابعه، بخش‌ها و واحدهای تجاری توسط شرکت مادر تعریف می‌شود. علیرغم افزایش فزاینده علاقه به حوزه واگذاری کسب‌وکار، کمبود ترسیم بدنه تحقیقات واگذاری در این حوزه نمایان است. مضافاً رشد فزاینده پژوهش‌ها در این حوزه، به‌جای داشتن یک نگاه کل‌نگر به ادبیات تحقیق تنها به بخش‌های کوچکی از حوزه واگذاری معطوف شده است. به‌علاوه دیدگاه‌های تئوریک متفاوت موجب چندپارگی تئوری شده است. ارائه تصویر کلان و فراهم آوردن بینشی ارزشمند از جایگاه و روند پژوهش‌ها در این حوزه به منظور کمک به جهت‌گیری پژوهش‌های آتی دیدگاه جامعی را فراهم می‌نماید. در این پژوهش با هدف ترسیم سیر تکاملی ادبیات از روش بیبلیومتریک استفاده شده است. روش بیبلیومتریک به‌عنوان کاربرد متدهای ریاضی و آماری به شناسایی خطوط فکری اندیشمندان یک حوزه و زیربنای بدنه دانش می‌پردازد و یک دیدگاه غیر متعصبانه برای پژوهشگران فراهم می‌کند. مهم‌ترین نویسندگان و مجلات بین سال‌های ۱۹۹۴-۲۰۲۳ مشخص گردیده که در بخش فعال‌ترین و اثرگذارترین نویسندگان در این حوزه خانم فلدمن قرار دارد و همچنین مجله مدیریت استراتژی با فراوانی ۲۸ دارای بیشترین مقالات چاپ شده می‌باشد. بررسی تحلیل هم‌رخدادی واژگان نشان می‌دهد ۴ خوشه با محوریت عوامل مرتبط با عملکرد شرکتی، تنوع‌بخشی، نحوه‌های واگذاری و حاکمیت شرکتی در این حوزه پدیدار می‌باشد. واژگان عملکرد، تنوع‌بخشی، حکمرانی و فروش دارایی کلمات کلیدی هستند که بیشترین تکرار را داشته‌اند و در تمام این سال‌ها موضوع عملکرد شرکت بیشترین توجه را از سمت پژوهشگران به خود جلب کرده است. بر اساس نتایج نگاشت هیستوگرام سه مسیر تحقیقات مشخص شده، در حوزه اول اثر استراتژی‌هایی مانند اکتساب و تنوع‌گرایی به‌عنوان محرک مورد بررسی قرار گرفته، حوزه دوم به اثر حکمرانی شرکتی و فرآیند تصمیم‌گیری بر اثربخشی واگذاری می‌پردازد و حوزه سوم به بررسی پیامد واگذاری بر عملکرد مالی شرکت می‌پردازد.

واژگان کلیدی

تحلیل بیبلیومتریک؛ واگذاری کسب‌وکار؛ نقشه‌برداری علمی؛ تحلیل هیستوگراف.

* دانشجوی دکتری مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

soroshmalek@ut.ac.ir

0000-0001-8427-4671

** استادیار گروه MBA، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

shahhoseini@ut.ac.ir

0000-0003-4970-1468

*** استاد گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

mossalanejad@ut.ac.ir

0000-0002-0283-2762

**** استادیار گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

aheidary@ut.ac.ir

0000-0002-6252-4999

مقدمه

استراتژی شرکتی به طور عمده به این سؤال مربوط می‌شود که بنگاه‌ها مرزهای خود را در کجا تعیین می‌کنند، یعنی در چه مشاغلی شرکت می‌کنند و در چه مشاغلی تصمیم می‌گیرند مشارکت نکنند (Kolev, 2016, P. 186)، یکی از استراتژی‌های شرکتی واگذاری می‌باشد که مکملی برای خرید و تملک می‌باشد و در نتیجه یک عنصر مهم در تداوم شیوه‌های حکمرانی است (Lee & Madhavan, 2010, P. 1348). واگذاری به‌عنوان در دسترس قرار دادن و فروش دارایی‌ها، امکانات، خطوط تولید، شرکت‌های تابعه، بخش‌ها و واحدهای تجاری توسط شرکت مادر تعریف می‌شود (Moschieri & Mair, 2008, P. 410).

طی دهه‌های گذشته، مدیران و پژوهشگران هر دو به دنبال درک اساس واگذاری موفق و عوامل مؤثر بر آن و همچنین مشکلات ناشی شده از آن بوده‌اند (Goold, 1993, P. 15). واگذاری شرکت‌ها ابزاری برای تغییر استراتژیک است که پیامدهای قابل توجهی برای بقای و همچنین در رقابت‌پذیری و سودآوری شرکت دارند. تحقیقات موجود شواهدی را ارائه می‌دهد که واگذاری‌ها مشکلات ناشی از تخصیص نادرست منابع شرکتی را کاهش می‌دهد، توانایی مدیران را برای هماهنگی یک سازمان بهبود می‌بخشد و افزایش سودآوری به همراه دارد. به این ترتیب، واگذاری‌ها ترتیبات ساختاری داخلی را تقویت کرده و موقعیت رقابتی را در محیط خارجی بهبود می‌بخشد (Feldman & McGrath, 2016, p. 15; Kolev, 2016, p. 185). در حالی که ادبیات متداول واگذاری‌ها را تصویری متقابل از ادغام و تملک می‌داند، تحقیقات معاصر واگذاری را از ادغام و تملک جدا می‌سازد و به‌عنوان یک جایگزین یا مکمل استراتژیک برای بازسازی حاکمیت، مالکیت و سبد مشاغل شرکت برجسته می‌کند. واگذاری شرکت‌ها نسبت به ادغام و تملک کمتر مطالعه شده است و شایسته توجه بیشتری است (Brauer, 2006, p. 1347; Lee & Madhavan, 2010, p. 753). علاوه بر این، تحقیقات واگذاری در موضوعات و رشته‌های مختلف تقسیم می‌شود، در تحقیقات اقتصاد، واگذاری را به‌عنوان ابزاری برای غلبه بر هزینه‌های تنوع‌بخشی (Feldman & McGrath, 2016, p. 12) و در تحقیقات مدیریتی، واگذاری را به‌عنوان ابزاری برای تمرکز مجدد، اصلاح اشتباهات قبلی

(Markides & Singh, 1997, p. 215)، نوآوری (Moschieri & Mair, 2011, p. 22) یا سازگاری با تغییرات محیطی (Berry, 2013, p. 250; Funk & Luo, 2015, p. 55) می‌دانند.

ترکیب یافته‌های تحقیقات گذشته یکی از مهم‌ترین وظایف برای پیشبرد یک حوزه خاص تحقیقاتی است (Rousseau, Manning & Denyer, 2008, p. 489). محققان به‌طور سنتی از دو روش برای درک یافته‌های قبلی استفاده می‌کنند: رویکرد کیفی مروری نظامند بر ادبیات و رویکرد کمی متاآنالیز. ما روش سوم نقشه‌برداری علمی را استفاده می‌کنیم که مبتنی بر رویکرد کمی روش‌های تحقیق علم‌سنجی یا بیبلیومتریک است که به‌طور فزاینده‌ای برای ترسیم ساختار و توسعه زمینه‌ها و رشته‌های علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد. برخلاف مرور ادبیات کیفی که می‌تواند توسط محقق دچار سوگیری شود و دقت لازم را نداشته باشد (Tranfield, Denyer & Smart, 2003, p. 215)؛ روش‌های بیبلیومتریک پتانسیل معرفی یک فرآیند بررسی نظامند، شفاف، قابل تکرار و بدون سوگیری ذهنی و در نتیجه بهبود کیفیت بررسی‌ها را دارند (Zupic & Cater, 2015, p. 455). علیرغم اینکه واگذاری کسب‌وکارها موضوعی بسیار گسترده است، اغلب به‌عنوان یک روند تحقیقاتی نادر در حوزه استراتژی‌های بنگاه و بازسازی ساختارهای سازمانی مورد بررسی قرار می‌گیرد (Bowman & Singh, 1993, p. 10). پیامدهای ترکیبی که نمایانگر توجه کمتر به این حوزه می‌باشد، تکه تکه شدن موضوع تحقیق و شرایط پیچیده در این حوزه، نیاز به ادغام و یکپارچگی یافته‌ها را برای اطلاع‌رسانی به تحقیقات آینده تقویت می‌کند (Amiri & DeMarie, 2020, p. 26).

بر اساس این خلأ تحقیقاتی، پژوهش حاضر با تحلیل بیبلیومتریک^۱ به کاوش ادبیات واگذاری می‌پردازد و سعی دارد تصویری کلان و بینشی ارزشمند از جایگاه و روند پژوهش‌ها فراهم نماید. ادبیات موجود دارای مقالات محدودی است که به بررسی تحقیقات درباره واگذاری می‌پردازد ولی خلأ بررسی با روش بیبلیومتریک در این حوزه نمایان می‌باشد و این پژوهش در موارد زیر نسبت به پژوهش‌های دیگر دارای تمایز می‌باشد. در این مقاله کلیه تحلیل‌ها با زبان برنامه‌نویسی R صورت گرفته که یک اکوسیستم منبع باز است که مسلح به انبوهی از روش‌های آماری و الگوریتم‌های مرتبط

با هوش مصنوعی می‌باشد که قابلیت یکپارچه‌سازی و بصری‌سازی داده‌ها را دارد. برخلاف دیگر روش‌ها بیلیومتریکی تحلیل‌های عینی‌تر و مطمئن‌تری را ارائه می‌دهد (Aria & Cuccurullo, 2017, p. 965). مضافاً این روش متفاوت با مرور سیستماتیک سیلوا^۲ (۲۰۱۹) و یا تحلیل متا کولو^۳ (۲۰۱۶) و لی و مدهوان^۴ (۲۰۱۰) است که تمایل به مسائل یا سؤال‌های پژوهشی خاص دارند و معمولاً حوزه محدودتری را بررسی می‌کنند.

این پژوهش با هدف ترسیم سیر تکاملی ادبیات تحقیق و‌گذاری، رتبه‌بندی مقالات مهم، نویسندگان تأثیرگذار و نقشه‌گرافیکی ساختار فکری سعی دارد تا ساختار دانش این حوزه را به تصویر بکشد. همچنین این پژوهش به کمک تحلیل هیستوگرام به بررسی روندهای پژوهشی در حوزه و‌گذاری پرداخته است و موضوعات تحقیقاتی مهم و ارتباط بین پژوهشگران این حوزه را مشخص می‌کند و به محققان آتی کمک می‌کند روی چه موضوع‌هایی با توجه به محققان آن حوزه متمرکز شوند.

پس از اثبات مسأله پژوهش در بخش مقدمه، پژوهشگر به بررسی تحقیقات انجام شده در پیشینه پژوهش می‌پردازد. سپس محقق در قالب یک روش‌شناسی سیستماتیک اقدام به جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی نموده و در قالب یک پروتکل استاندارد این مطالعات غربال می‌شود. پس از آن مطالعات مورد تجزیه و تحلیل توسط نرم‌افزار قرار می‌گیرد و یافته‌ها گزارش می‌شود و در نهایت به بحث و نتیجه‌گیری و بیان نقاط قوت و ضعف پرداخته می‌شود.

۱. پیشینه پژوهش‌ها

و‌گذاری‌ها تصمیمات استراتژیکی هستند که پیامدهای حیاتی برای ساختار، استراتژی رقابتی و عملکرد شرکت دارند (Brauer, 2006, p. 761). به عبارت دیگر، و‌گذاری‌ها را می‌توان به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به ترتیبات ساختاری بهینه در داخل شرکت و موقعیت رقابتی قوی در محیط خارجی در نظر گرفت (Kolev, 2016, p. 186). تحقیقات استراتژی و‌گذاری در ایران موید چالشی در کمیت و کیفیت تحقیقات می‌باشد و نبودی تحقیقی با رویکرد مدیریت استراتژیک نمایان است. از معدود تحقیقات انجام شده می‌توان به موارد زیر اشاره کرد. عازم، گرایبی‌نژاد، دقیقی‌اصلی و خسروی‌نژاد (۱۴۰۰) به

بررسی عوامل اثرگذار ساختاری و محیطی بر ورود و خروج به صنعت مواد غذایی پرداخته‌اند. فیض‌پور و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی عوامل اثرگذار بر خروج و واگذاری پرداخته‌اند. عواملی چون تورم، جمعیت، رشد اقتصادی و شاخص صنعتی شدن اقتصاد هر استان بر خروج و واگذاری اثرگذار است. فیض‌پور و عرب‌نجف‌آبادی (۱۳۹۳) عوامل مؤثر بر خروج را تحلیل کرده‌اند. نتایج به‌دست‌آمده نشان داده می‌دهد که بین متغیرهای منتخب، رشد صنعت پس از اندازه بنگاه، بیشترین توانایی را در تبیین واگذاری بنگاه دارا می‌باشند. تحقیقات در این حوزه بیشتر از جنبه اقتصادی و مالی به فرآیند واگذاری پرداخته‌اند. با بررسی ادبیات این حوزه می‌توان پژوهش‌های انجام شده در حوزه واگذاری کسب‌وکار را به چند بخش اصلی دسته‌بندی کرد: گروهی از پژوهش‌ها بر روی عوامل اثرگذار بر واگذاری‌ها تمرکز داشته‌اند. پیش‌آمدهای خروج به این مهم اشاره دارد که چه چیزی مدیران سازمان‌ها را به واگذاری کسب‌وکار سوق می‌دهد و شامل متغیرهایی می‌باشد که محرک‌های اصلی واگذاری را دربرمی‌گیرد. این متغیرها از محیط، شرکت مادر و واحد کسب‌وکار نشأت می‌گیرند. بر اساس تحقیقات انجام شده توسط پژوهشگران می‌توانیم عوامل مؤثری که از محیط نشأت می‌گیرند را رشد صنعتی و وضعیت اقتصادی (Hamilton & Chow, 1993, p. 483)، بازارهای خارجی، رشد، نرخ بهره، پایداری سیاست‌ها (Berry, 2013, p. 255) نام ببریم. از عوامل تأثیرگذار که مرتبط با شرکت مادر هستند می‌توان به ساختار شرکت مادر که شامل سیستم پاداش هیئت مدیره و مدیرعامل و دارندگان بلوک سهام شرکت می‌باشد، نام برد (Nguyen & Rahman, 2015, p. 365). همچنین از عوامل مؤثر در واحد کسب‌وکار می‌توان به عملکرد واحد واگذار شده اشاره کرد (Shimizu, 2007, p. 65). گروهی از پژوهش‌ها نیز به بررسی پیامدهای خروج پرداخته‌اند. پیامدها شامل متغیرهایی می‌باشد که نتایج واگذاری را نشان می‌دهند که می‌تواند هم مثبت و هم منفی باشند. این متغیرها شامل عملکرد شرکت مادر و واحد کسب‌وکار، رشد، نوآوری و بهره‌وری می‌باشند. از عوامل عملکرد می‌توان بازده در بازار سهام را نام برد (Semadeni & Cannella, 2011, p. 1089) و عملکرد با توجه به اطلاعات حسابداری و اطلاعات بازار بررسی می‌شود. از عوامل رشد می‌توان به رشد سودآوری کسب‌وکار پس از واگذاری اشاره کرد (Rose & Ito, 2005, p. 11). شرکت‌ها

پس از واگذاری از منظر فناوری، توسعه محصول جدید و توسعه شبکه را داشته‌اند (Moschieri & Mair, 2008, p. 411) و همچنین از منظر بهره‌وری، باعث افزایش بهره‌وری واحدهای کسب‌وکار و شرکت مادر می‌باشند (Chemmanur & Nandy, 2014, p. 95). بخشی دیگر از پژوهش‌ها بروی عوامل مؤثر بر فرآیند واگذاری کسب‌وکار پرداخته‌اند و شامل متغیرهایی می‌باشد که چگونگی واگذاری شرکت را بیان می‌کنند. این متغیرها از تصمیم‌گیری و اجرای واگذاری نشأت می‌گیرند. از عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری می‌توان به زمان‌بندی در فرآیند واگذاری اشاره کرد (Elfenbein & Knott, 2015, p. 962). همچنین از عوامل مؤثر بر اجرای واگذاری می‌توان به درگیری مدیریت در اجرا و واگذاری اشاره کرد (Brauer, 2006, p. 780). بخشی دیگری از پژوهش‌ها به بررسی حالت‌ها و شیوه واگذاری و عوامل مؤثر بر آن پرداخته‌اند. از حالت‌های واگذاری می‌توان از اسپین‌آف، فروش و فروش سهام به عموم نام برد. تجربیات تکراری در گذشته و انباشته شده با احتمال بیشتری با حالت فروش همراه است. برعکس، تجربیات اخیر و ناهمگن بودن انتخاب اسپین‌آف‌ها را ایجاد می‌کند (Bergh & Lim, 2008, p. 595). دارنده بلوک و اندازه واحد نوع واگذاری را پیش‌بینی می‌کند، مالکیت بیشتر صاحبان سهام توسط دارندگان بلوک خارجی و اندازه واحد بزرگ‌تر باعث ایجاد اسپین‌آف شود. حالت فروش با واحدهای کوچک‌تر و دارندگان بلوک داخلی رایج می‌باشد (Bergh & Sharp, 2015, p. 1156).

تحقیقات در زمینه واگذاری در رشته‌های متعددی انجام شده است که از نظریه‌ها و دیدگاه‌های متعددی برای بررسی جنبه‌های مختلف پیش‌آیند و واگذاری، فرآیند و نتایج آن استفاده می‌کند. تنها با ادغام ادبیات در امور اقتصادی، استراتژی و کسب‌وکار می‌توانیم تصویری جامع از واگذاری به‌دست آوریم. مقایسه سه جریان ادبی در حوزه واگذاری نشان می‌دهد که درک ما از واگذاری‌ها هنوز محدود است و تحقیقات بیشتری در زمینه‌های مختلف مورد نیاز است (Moschieri & Mair, 2011, p. 11).

به‌طور مشابه، در حوزه واگذاری مروری بر فرآیندها و پیش‌آیندها، پیوندها و مشارکت بالقوه آنها در عملکرد تا حد زیادی وجود ندارد. در حالی که موسچیری و میر در سال ۲۰۰۸ یک رویکرد کلان در مقایسه تحقیقات درباره عملکرد واگذاری از سه حوزه مالی،

مدیریت و رفتار سازمانی اتخاذ می‌کنند، بر اثر در سال ۲۰۰۶ بر تحقیقات استراتژی تمرکز می‌کند که واگذاری شرکت‌ها را به‌عنوان ابزاری برای تجدید ساختار سبد سهام و فرآیندهای مرتبط بررسی می‌کند و کولو در سال ۲۰۱۶ تأثیر پیش‌آیندها مختلف بر احتمال واگذاری شرکت‌های واگذار شده را مورد بررسی قرار داده و ولد (۲۰۰۹) نتایج عملکرد اسپین‌آف‌ها و لی و مدهووان (۲۰۱۰) عملکرد واگذاری‌ها را به‌طور کلی مورد مطالعه قرار داده‌اند. همچنین سیلوا و موریرا در سال ۲۰۱۹ مقاله مروری بر تحقیقات موجود در زمینه واگذاری صنعتی به منظور شناسایی دلایل آن، فرآیند دستیابی به آن و نتایج فروش و تعطیلی صنعتی انجام دادند.

بنابراین با توجه به نبود تحقیقی با نگاه جامع در حوزه واگذاری که با ادغام ادبیات در حوزه‌های اقتصادی، مدیریت و کسب‌وکار بتواند ساختار دانشی این حوزه‌ها را به تصویر بکشد، این پژوهش سعی دارد شکاف در ادبیات را با به‌کارگیری تکنیک‌های بیبلیومتریک و تکمیل و تقویت یافته‌های سایر مطالعات تجربی پر نماید و راهنمایی برای پژوهشگران آتی باشد.

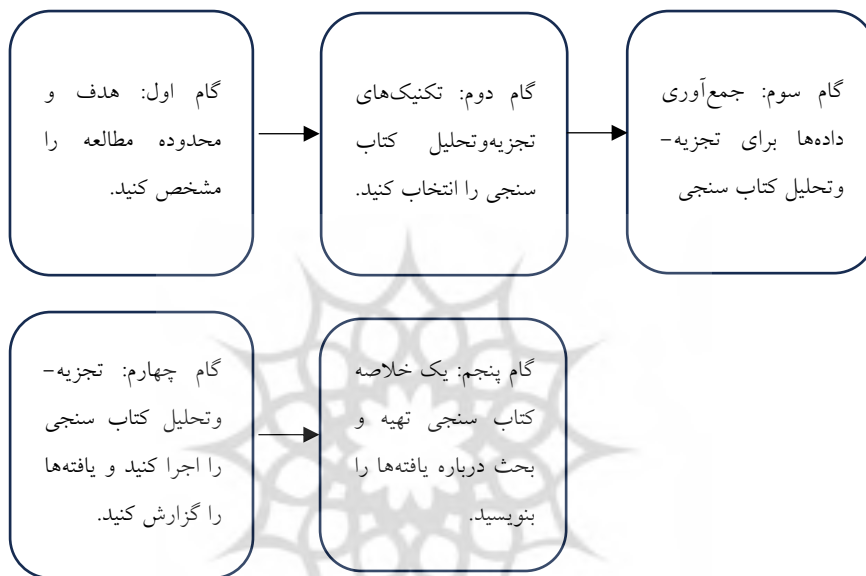
۲. روش شناسی

نوع تحقیق در این پژوهش به لحاظ رویکرد از نوع مروری، به لحاظ استراتژی پژوهش از نوع بیبلیومتریک، از نظر تکنیک نقشه‌برداری علمی و تحلیل عملکرد و به لحاظ ابزار جمع‌آوری و فرمت اطلاعات اسناد و متن می‌باشد.

تجزیه و تحلیل کتاب سنجی یک روش رایج و دقیق برای کاوش و تجزیه و تحلیل حجم زیادی از داده‌های علمی است و ما را قادر می‌سازد تا تفاوت‌های خطوط تکاملی یک موضوع خاص را بررسی کنیم و همچنین موضوعات پدیدار شونده در آن حوزه را مشخص می‌نماید (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey & Lim, 2021, p. 288). روش بیبلیومتریک به‌عنوان کاربرد روش‌های ریاضی و آماری برای کتاب و دیگر ابزارهای ارتباطی در سال ۱۹۶۹ توسط پریدجارد معرفی شد (Pritchard, 1969, p. 355). محققان روش‌های کمی و کیفی متعددی را برای درک یافته‌های گذشته به‌کار می‌برند، برخلاف روش‌های دیگر این روش تحلیل عینی‌تر و قابل اعتمادتری را فراهم می‌کند (Aria & Cuccurullo, 2017, p. 966).

با اجرای تحلیل بیلیومتریک در حوزه واگذاری، خطوط فکری کارشناسان این حوزه، شناسایی سازه‌ها و زیربنای واگذاری و ارتباط بین آنها مشخص می‌گردد. همچنین معین کردن نویسندگان، مجلات و مقالات برجسته و اثرگذار، یک دیدگاه غیرمتعصبانه برای پژوهشگر فراهم می‌کند.

نمودار (۱): فرآیند روش بیلیومتریکس
منبع: (Donthu, 2021)

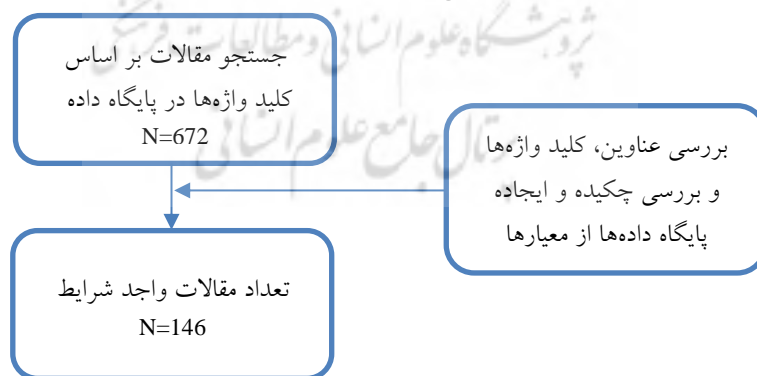
همان‌طور که در فرآیند بالا نمایش داده شده است ما در گام اول محدوده تحقیق را در حوزه واگذاری کسب و کارها تعیین نموده و هدف تحقیق را ترسیم سیر تکاملی ادبیات حوزه واگذاری تعیین کردیم تا بتوانیم ساختار دانش این حوزه را به تصویر بکشیم. سپس در گام دوم تکنیک‌های نقشه‌برداری علمی و تحلیل عملکرد را مشخص کرده و در گام سوم به گردآوری داده‌ها از طریق کلمات کلیدی در پایگاه داده وب‌سایت‌ها پرداختیم. در گام چهارم با استفاده از نرم‌افزار R studio تجزیه و تحلیل داده‌ها را اجرا کرده و یافته‌ها را گزارش کردیم و در گام آخر به بحث و نتیجه‌گیری در مورد یافته‌ها پرداختیم. برای این پژوهش کلمات کلیدی واگذاری، واگذار کردن و واگذاری از طریق سهام استفاده گردیده است و تمام پژوهش‌هایی که از این کلمات در تحقیق خود استفاده

کرده‌اند مورد بررسی قرار گرفته است. علت این امر برای پوشش وسیع‌تری در عرصه مدیریت، اقتصاد و کسب‌وکار است. این در حالی است که انتخاب واژه موجب محدودیت در انتخاب مقاله می‌باشد (Zupic & Cater, 2015, p. 939). با این حال تلاش گردیده کلیه مقالاتی که پتانسیل در برگرفتن حوزه واگذاری را دارا می‌باشند در نظر گرفته شوند. پایگاه داده انتخاب شده برای این پژوهش وب‌اف‌ساینس می‌باشد، چرا که خروجی‌های استاندارد و همچنین مقالات با ارزش‌تری نسبت به گوگل اسکالر^۶ و اسکوپوس^۷ دارد (Eck & Waltman, 2019, p. 1). در مرحله بعد بازه زمانی ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۳ انتخاب گردیده است، چرا که در این سال مقاله پر استناد هاسکیسون^۸ به نام تأثیر حکمرانی، استراتژی و عملکرد در واگذاری شرکت‌ها به چاپ رسیده است و عملاً شروع تحقیقات در این حوزه می‌باشد. در مرحله بعد حوزه‌های کاری به تجارت و مدیریت و اقتصاد محدود شده است. در جستجوی اولیه ۶۷۲ مقاله از پایگاه داده‌ها استخراج گردید و پس از مطالعه عناوین و چکیده مقالات، تعداد ۱۴۶ مقاله به‌عنوان مقالات هدف انتخاب گردید.

جدول (۱): کلید واژه‌ها و عبارات جستجو شده

Divestiture, Divest, Equity carve-out	کلید واژه
1994-2023	بازه زمانی
Management, Business, Economy	نوع نشریات

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

نمودار (۲): فرآیند انتخاب مقالات

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

۳. یافته‌ها

۳-۱. اطلاعات کلی

در این قسمت به دادن اطلاعات کلی در مورد مقالات مورد بررسی می‌پردازیم.

جدول (۲): اطلاعات کلی

نتیجه	توضیحات
۱۹۹۴-۲۰۲۳	بازه زمانی
۶۹	منابع
۱۴۶	مقالات
۳۵۰۳۴	میانگین استناد در هر سند
۶۹۶۶	منابع
۲۷۸	نویسندگان
۶	مقالات مروری
۱۴۰	مقالات پژوهشی

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

نمودار (۳): تولیدات علمی سالانه

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

جدول شماره (۲) اطلاعات کلی در مورد مقالات را بیان می‌کند، مقالات از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۳ گردآوری شده‌اند و از ۶۹ منبع یا مجله، ۱۴۶ مقاله مورد بررسی قرار گرفته است که ۶ مورد از آنها شامل مقالات مروری می‌باشد. تعداد نویسندگان این مقالات ۲۷۸ می‌باشد که از ۶۹۶۶ رفرنس استفاده کرده‌اند.

در نمودار شماره (۳) تولیدات علمی سالانه در حوزه واگذاری مورد بررسی قرار گرفته است و مشخص می‌باشد که با گذشت زمان موضوع واگذاری مورد توجه محققین قرار گرفته است و پیش‌بینی می‌شود در سال‌های آینده نیز این روند ادامه یابد.

۳-۲. منابع

در این قسمت به منابعی که بیشترین مقالات را در خصوص موضوع واگذاری و همچنین مشخص کردن معتبرترین منابع، پرداخته می‌شود.

جدول (۳): مرتبط‌ترین نشریات

منبع	تعداد مقالات
STRATEGIC MANAGEMENT JOURNAL	۲۸
JOURNAL OF MANAGEMENT	۹
JOURNAL OF CORPORATE FINANCE	۷
ACADEMY OF MANAGEMENT JOURNAL	۶
JOURNAL OF BUSINESS RESEARCH	۶

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

نمودار (۴): تأثیر گذارترین منابع

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

جدول و نمودار بالا میزان کمیت و کیفیت مقالات را بیان می‌کند، در جدول شماره (۳)، مرتبط‌ترین مجلات را به نمایش می‌گذارد و متغیر مورد بررسی تعداد مقالات است. لذا طبق جدول شماره (۳)، مجله Strategic Management Journal در رتبه اول قرار دارد. در نمودار شماره (۴) میزان اثرگذاری بر اساس ارجاعاتی که به آنها شده طبقه‌بندی شده است. Sstrategic Management Journal در حوزه واگذاری ۲۸ مقاله دارد که حداقل ۱۹ بار به آن ارجاع داده شده است.

۳-۳. نویسندگان

در این بخش به دنبال بررسی برجسته‌ترین نویسندگان هستیم. خانم فلدمن^۹ ۱۰ مقاله در این حوزه به تحریر درآورده است و کار خود را از سال ۲۰۱۴ شروع کرده و کل ارجاعات به مقالات او ۲۶۰ می‌باشد، که به ۹ مورد آنها حداقل ۹ بار ارجاع شده است. با این حال جی ایندکس آن ۱۰ است، یعنی حداقل ۱۰ ارجاع به مقاله شده و نشان از اهمیت این نویسنده در این حوزه می‌باشد.

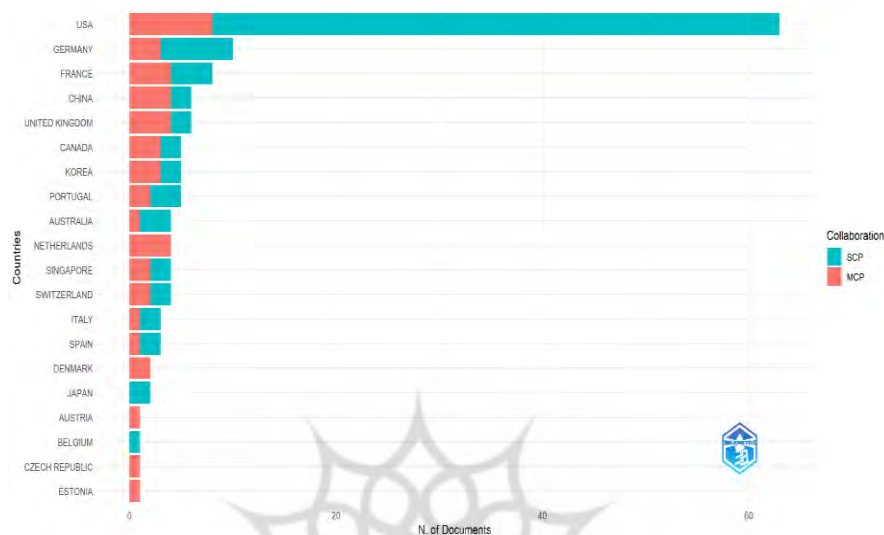
جدول (۴): برجسته‌ترین نویسندگان

نویسنده	H index	G index	M index	کل ارجاعات	تعداد مقالات	سال شروع
FELDMAN ER	۹	۱۰	۹۰۰.۰	۲۶۰	۱۰	۲۰۱۴
JOHNSON RA	۵	۵	۱۶۷.۰	۶۰۹	۵	۱۹۹۴
MOSCHIERI C	۵	۵	۳۱۳.۰	۱۴۷	۵	۲۰۰۸
HOSKISSON RE	۴	۴	۱۳۳.۰	۴۰۵	۴	۱۹۹۴
BERGH DD	۳	۳	۱۸۸.۰	۲۲۳	۳	۲۰۰۸

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

۳-۴. تولید مقالات در هر کشور

رنگ آبی بیانگر تعداد مقالاتی است در آن کشور به تنهایی نوشته و انتشار یافته و رنگ قرمز همکاری بین دو کشور^{۱۰} است.

نمودار (۵): میزان همکاری بین کشوری
منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

۳-۵. مقالات

در این بخش به دنبال یافتن مقالاتی با بیشترین ارجاعات هستیم، همچنین به دنبال یافتن کلمات پر تکرار و کلیدی می‌باشیم که در صورت نیاز، با استفاده از آن به جستجو و یافتن ارتباط بهتر مفاهیم پردازیم.

جدول (۵): برجسته‌ترین مقالات

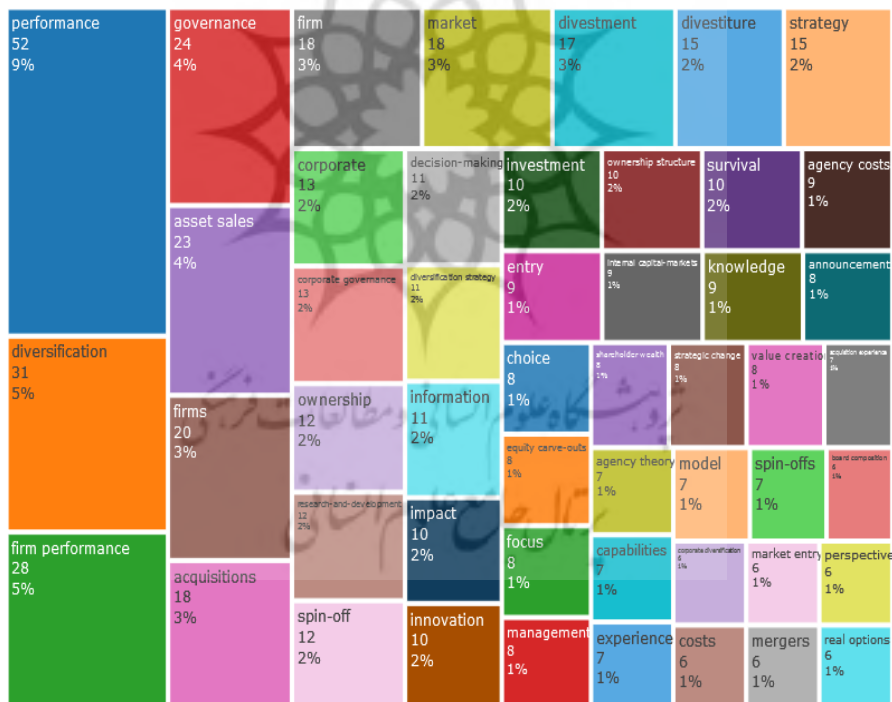
مقاله	کل ارجاعات	ارجاعات در هر سال
HITT MA, 2006, J MANAGE	۴۰۵	۵.۲۲
HOSKISSON RE, 1994, ACAD MANAGE J	۳۴۵	۵.۱۱
VILLALONGA B, 2005, STRATEGIC MANAGE J	۲۶۵	۹۷.۱۳
SHARMA P, 2005, ENTREP THEORY PRACT	۲۱۹	۵۲.۱۱
SHIMIZU K, 2007, ACAD MANAGE J	۲۱۳	۵۲.۱۲

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

طبیعی است مقالات قدیمی تر ارجاعات بیشتری دارد و مقاله هاسکیسون به همین دلیل در فهرست مقالات با ارجاع بالا قرار گرفته است. با این حال اگر مقاله‌ای جدیدتر باشد و تعداد ارجاعات آن زیاد باشد احتمالاً موضوعی جدید و یا یک شیفت پارادایم در آن حوزه وجود دارد. به‌عنوان مثال در پژوهش دوراند^{۱۱} (۲۰۱۵)، به موضوع واگذاری دارایی به‌عنوان پاسخی به حملات رسانه‌ای در صنایع مورد توجه پرداخته است.

۳-۶. بیشترین کلمات

از آنجایی که کلمات تشکیل دهنده مفاهیم هستند، مفاهیم متغیر و تم‌ها از این بخش استخراج می‌گردد. بیشترین کلمه عملکرد^{۱۲} است و تنوع بخشی^{۱۳} عملکرد شرکتی^{۱۴}، حاکمیت^{۱۵} و فروش دارایی^{۱۶} کلماتی بعدی هستند. تحقیقات انجام گرفته در این حوزه بیشتر روی عملکرد شرکت، استراتژی‌های تنوع‌بخشی و حاکمیت شرکتی تمرکز دارند.

نمودار (۶): نمودار درختی کلمات

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

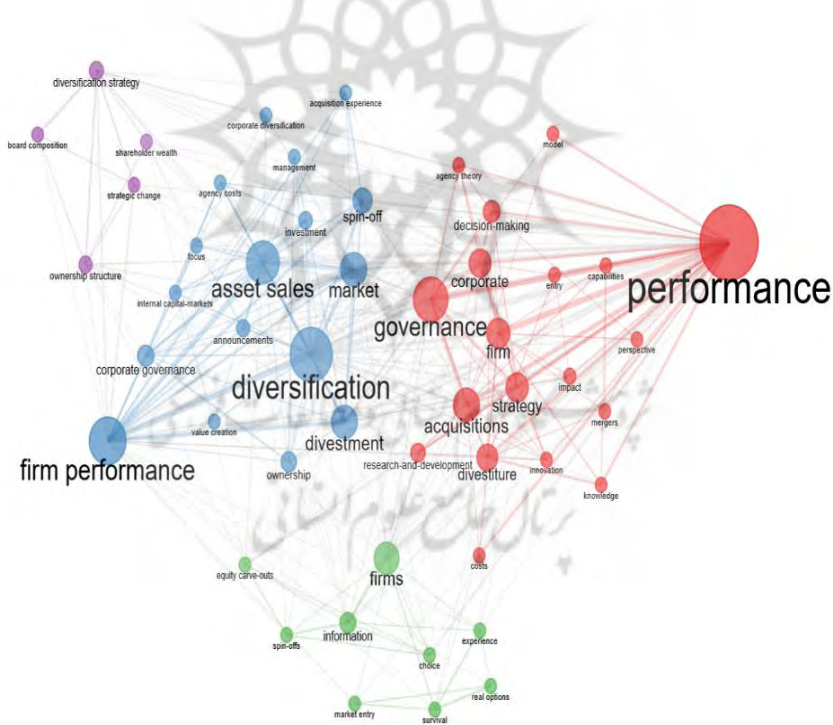

۳-۷. ساختار مفهومی

در ساختار مفهومی محققان به دنبال این هستند که دانش درباره چه چیزی صحبت می‌کند و تم‌ها و روندها درباره چه چیزی هستند. در این روش بر اساس مفاهیم نظریه گراف و مجموعه‌ای از روش‌های آماری به درک بهتر از تحقیقات یک حوزه مشخص دست یافته می‌شود.

۳-۷-۱. تحلیل هم‌رخدادی واژگان

ساختار مفهومی^{۱۷} ارتباط میان مفاهیم یا کلمات را در یک مجموعه از نشریات نمایش می‌دهد. کلماتی که در کنار هم در یک مقاله می‌آیند به یک شبکه مرتبط خواهد بود، این شبکه تحت شبکه هم‌رخدادی واژه شناخته می‌شود. این ساختار برای درک سرفصل‌هایی که توسط یک حوزه تحقیق پوشش داده می‌شود، استفاده می‌گردد.

نمودار (۷): شبکه کلمات

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

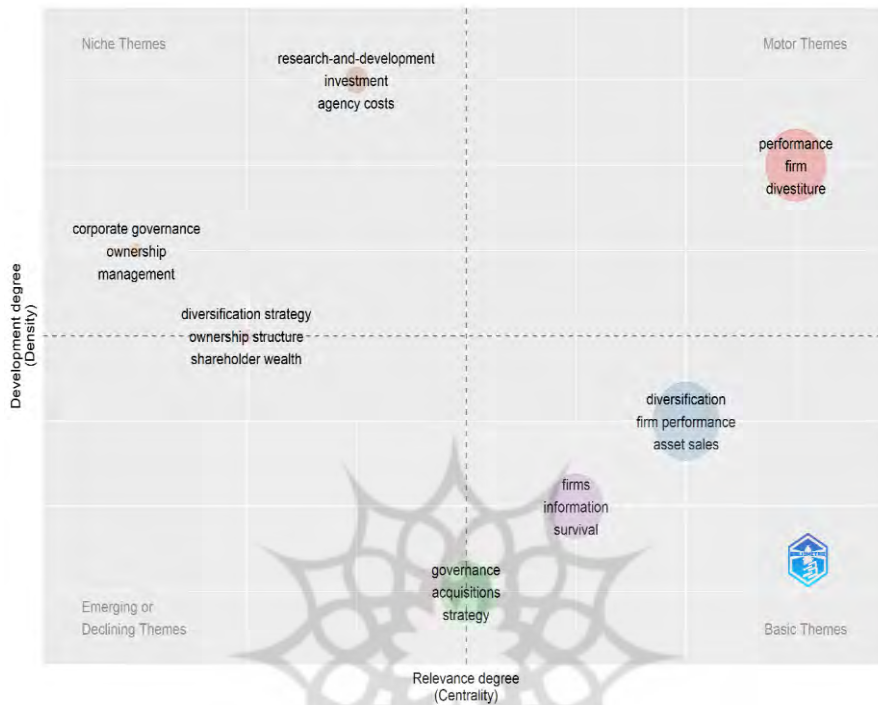
خوشه اول (قرمز رنگ): در خوشه اول کلمات عملکرد^{۱۸}، حکمرانی^{۱۹}، استراتژی^{۲۰}، تصمیم‌گیری^{۲۱} و شرکت در دایره‌های بزرگ‌تری قرار گرفته‌اند و بیشتر مورد توجه و تکرار در مقالات می‌باشند. این خوشه بخشی از عوامل و استراتژی‌های مرتبط با عملکرد شرکتی را نمایش می‌دهد. برای مثال عامل نوآوری با استراتژی‌های شرکت و واگذاری مرتبط می‌باشد و همچنین بر عملکرد نیز می‌توان ارتباط آن را ملاحظه نمود. عوامل دیگری همچون دانش، فرآیند تصمیم‌گیری، حاکمیت شرکتی، مدل‌های واگذاری و نگرش نیز در این دسته قرار می‌گیرند.

خوشه دوم (آبی رنگ): این خوشه ارتباط نزدیکی با خوشه اول دارد و عوامل دیگری که با عملکرد شرکتی ارتباط دارند مانند مدیریت، تجربه اکتساب و مالکیت شرکتی را در خود جای داده است. تفاوت این خوشه با خوشه اول در تمرکز این خوشه بر تنوع‌سازی و عوامل مرتبط بر آن می‌باشد. برای نمونه در این خوشه ارتباط نوع استراتژی تنوع مانند واگذاری دارایی‌ها و اسپین‌آف و همچنین عوامل دیگر مانند بازار، خلق ارزش، تجربه اکتساب و همچنین عملکرد شرکتی با تنوع‌سازی نمایش داده شده است.

خوشه سوم (سبز رنگ): در این خوشه به ارتباط نحوه‌های واگذاری با شرکت و در نتیجه آن ارتباط با عملکرد و استراتژی‌های تنوع‌بخشی پرداخته شده است. برای نمونه نوع ورود، اطلاعات، تجربیات و مدهای واگذاری با شرکت و بقای آن ارتباط دارند. خوشه چهارم (بنفش رنگ): در این خوشه می‌توان به ارتباط حاکمیت شرکتی در اتخاذ استراتژی‌های واگذاری پی‌برد. عواملی مانند ترکیب هیئت مدیره^{۲۲}، ساختار مالکیت^{۲۳} و ثروت سهامداران^{۲۴} با استراتژی‌های تغییر و تنوع‌بخشی مرتبط می‌باشند.

۲-۳. نقشه تماتیک

با به‌کارگیری الگوریتم خوشه‌بندی بر روی شبکه کلمات، امکان مشخص کردن تم‌های مختلف در یک حوزه علمی مشخص به‌دست می‌آید. بر این اساس ربع اول شامل تم‌های است که موتور تحقیقات هستند، ربع دوم تم‌های خیلی خاص، ربع سوم تم‌های در حال پدیدار شدن و یا تم‌های که از دور خارج می‌شوند و در نهایت ربع چهارم تم‌های پایه هستند. این بخش کمک می‌کند محققان تم‌های پایه و تم‌های خاص و تم‌های جاری را کشف کنند.

نمودار (۸): نقشه تماتیک

منبع: (خروجی نرم افزار R)

ربع اول: تم‌های موتور هستند که بیشترین تحقیقات روی آن صورت می‌گیرد که تمرکز بیشتر روی عملکرد شرکت‌ها در حوزه واگذاری می‌باشد.

ربع دوم: تم‌های خاص در این ربع قرار می‌گیرند که مدیریت حاکمیت شرکتی²⁵ و هزینه‌های نمایندگی²⁶ در این بخش قرار گرفته است.

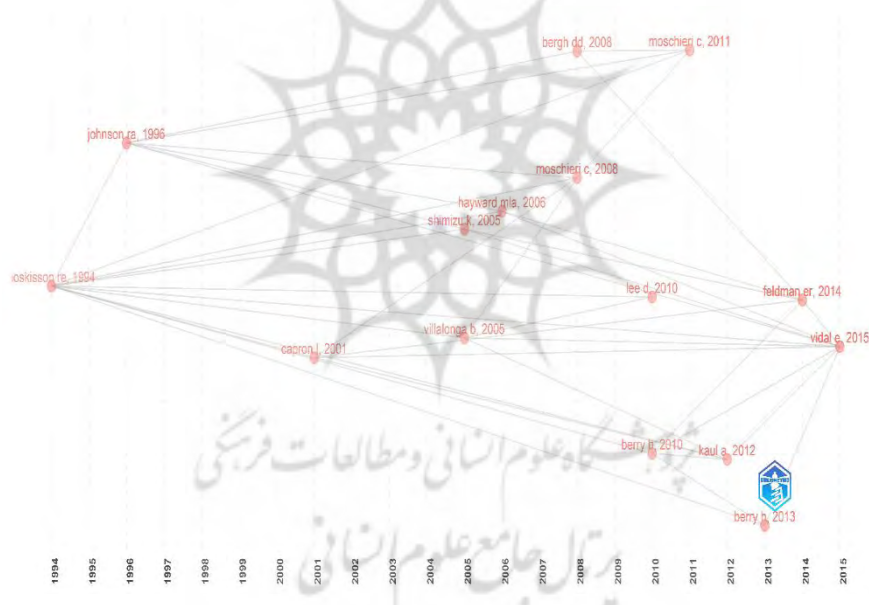
ربع سوم: تم‌های در حال افول و یا در حال ظهور را نمایش می‌دهد، بخشی از استراتژی‌های تنوع‌بخشی²⁷ به‌عنوان تم‌های در حال ظهور در این حوزه می‌باشند که عواملی مانند ساختار مالکیت و ثروت سهامداران بر این استراتژی‌ها تأثیرگذار می‌باشند.

ربع چهارم: تم‌های پایه مانند شکل‌گیری و بقای شرکت‌ها، عملکرد شرکتی، استراتژی‌های اکتساب²⁸ و همچنین فروش دارایی‌ها که می‌تواند به بقای شرکت‌ها کمک کند، در این گروه قرار می‌گیرند.

۳-۸. ساختار فکری^{۲۹}

در ساختار فکری محققان به دنبال این هستند که اثرگذاری اندیشمندان را در یک حوزه مشخص به دست آورند. ساختار فکری ارتباط بین رئوسی را که نماینده ارجاعات هستند، به نمایش می‌گذارد. رئوس شبکه‌ها تعابیر مختلفی دارد که بستگی به نوع ارجاعات دارد (به‌عنوان مثال هم ارجاعی یا ارجاع مستقیم).

تحلیل ارجاعات^{۳۰} عمومی‌ترین تحلیل در بیبلیومتریک است که اشکال هم ارجاعی بین نویسندگان و مقالات، انجام می‌گیرد. زمانی که تحلیل هم ارجاعی در طول زمان مورد بررسی قرار گیرد، کمک به تشخیص تغییر پارادایم و نگرش مکاتب می‌گردد.

نمودار (۹): نگاشت هیستوگرافیک

منبع: (خروجی نرم‌افزار R)

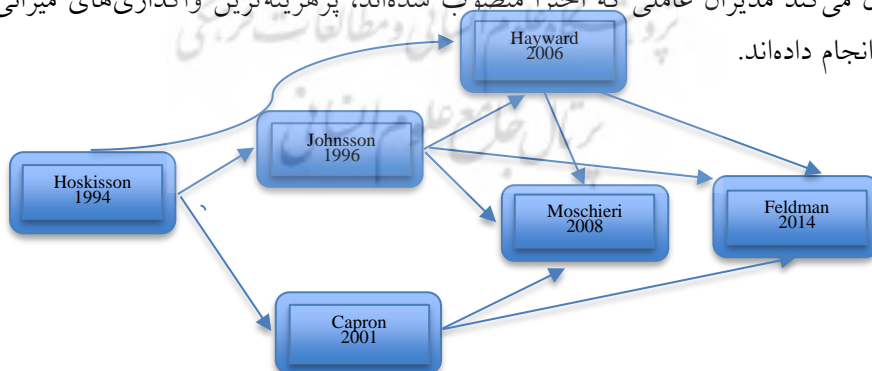
همان‌طور که مشاهده می‌فرمایید شروع تحقیقات در این حوزه در سال ۱۹۹۴ بود که مقاله هاسکیسون اثر حاکمیت، استراتژی و عملکرد را در واگذاری شرکت‌ها مورد بررسی قرار داد و این مقاله در راس قرار دارد. هاسکیسون به‌عنوان شروع‌کننده نگاشت در مقاله

خود سه حیظه اصلی را مورد بررسی قرار داده که این سه حوزه پایه‌گذار تحقیقات بعدی بوده است. در حوزه اول اثر استراتژی‌هایی (عموماً ناموفق) مانند اکتساب و تنوع‌گرایی به‌عنوان محرک واگذاری‌ها مورد بررسی قرار گرفته، حوزه دوم به اثر حکمرانی شرکتی و فرآیند تصمیم‌گیری بر اثربخشی واگذاری می‌پردازد و حوزه سوم به بررسی پیامد واگذاری بر عملکرد شرکت و نحوه‌های واگذاری می‌پردازد. در زیر به بحث پیرامون سه حوزه مشخص شده با توجه به تحقیقات گذشته می‌پردازیم.

مسیر اول: ریونسکرافت و شرر³¹ (۱۹۸۷) پیشنهاد کردند که تنوع بخشی به احتمال زیاد مقدمه تجدید ساختار شرکت است که ناشی از مشکلات کنترلی مرتبط با مدیریت عملیات متنوع است. تنوع بیش از حد و از دست دادن کنترل استراتژیک، احتمالاً به سایر ساختارهای استراتژی، مانند شدت تحقیق و توسعه نسبی مرتبط است. تحقیقات کیتس و هیت³² (۱۹۸۸) نشان داد که پذیرش ساختار چندبخشی باعث افزایش تنوع می‌شود. ساختارهای M فرم باعث افزایش واگذاری می‌شود و همچنین به استفاده از منابع نقدی بیش از حد منجر می‌شود. از آنجایی که ظرفیت مشارکت دانش در تخصیص منابع داخلی ضعیف می‌شود، مشکلات تخصیص نادرست و فرصت طلبی به وجود می‌آید. با افزایش جهانی شدن و فشار رقابتی، ادغام و تملک به یک ابزار استراتژیک رایج و مهم تبدیل شده است (Hitt & Ireland, 2001, p. 59). اغلب ادغام و تملک برای ورود سریع به مشاغل جدید، گسترش قدرت بازار و به‌دست آوردن صرفه‌جویی در مقیاس استفاده می‌شود (Haspeslagh & Jemison, 1992, p. 273). ارزش تملک‌های تکمیل شده در دهه ۱۹۹۰ بیش از ۱۱ تریلیون دلار بود تقریباً ۱۰ برابر ارزش تمام تملک‌های انجام شده در طول دهه ۱۹۸۰. با این حال، برخلاف محبوبیت اکتساب‌ها، نتایج یک استراتژی اکتساب اغلب آنطور که انتظار می‌رود مثبت نیستند (Hitt & Ireland, 2001, p. 60).

همانگونه که مشاهده می‌شود این مسیر با تحقیق هاسکیسون شروع می‌شود. هاسکیسون در مقاله خود بیان می‌کند استراتژی‌های شرکت شامل سطح نسبی تنوع محصول، سطح نسبی تحقیق و توسعه و میزان بدهی به‌طور مثبت با شدت واگذاری آن مرتبط است. سپس جانسون در تحقیق خود استراتژی‌های ناموفق را منجر به واگذاری کسب‌وکارها می‌داند. او بحث در مورد سوابق استراتژی را در سه بخش سازماندهی کرده

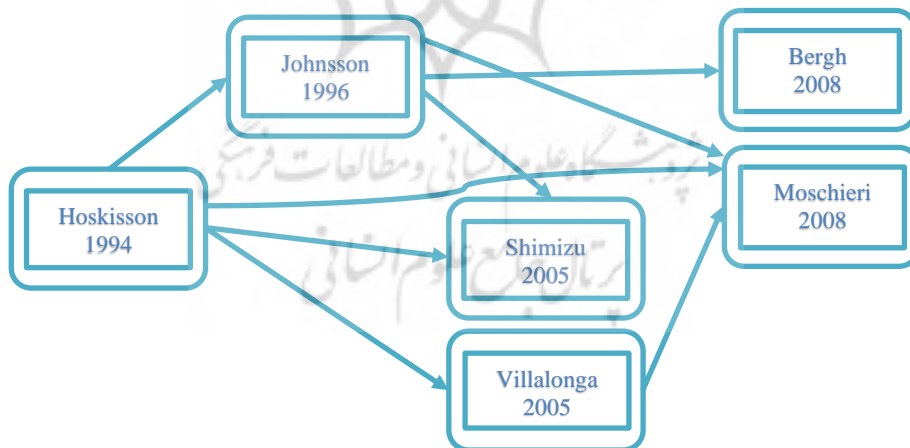
است: استراتژی تنوع شرکت، استراتژی مالی و موضوعات رقابتی، و منطق یا هدف استراتژیک برای تمرکز مجدد. کاپرن در تحقیق خود بیان می‌کند اکتساب کسب‌وکار، استقرار مجدد منابع و واگذاری دارایی، عناصر یک فرآیند پویا هستند که در آن شرکت‌ها با ترکیب مجدد منابع داخلی و خارجی، کسب‌وکار خود را تغییر می‌دهند. کاپرن با تجزیه و تحلیل ۲۵۳ اکتساب افقی، نشان می‌دهد که استقرار مجدد منابع پس از اکتساب منجر به واگذاری دارایی از کسب‌وکاری می‌شود که منابع مجدد را دریافت می‌کند. این پژوهشگر تمرکز بیشتری بر اثر اکتساب‌های ناموفق در واگذاری شرکت دارد. هیاوارد در تحقیق خود بیان می‌کند مدیران اجرایی تعهدات خود را نسبت به خریدهایی که عملکرد ضعیفی دارند، از دست می‌دهند و بنابراین احتمال واگذاری آنها بیشتر می‌شود و دلیل واگذاری‌ها را اکتساب شرکت‌هایی می‌دانند که عملکرد ضعیفی پس از اکتساب داشته‌اند. سپس موشیری در تحقیق جامع خود در سال ۲۰۰۸ با ترکیب تمام پژوهش‌های قبلی، در قسمتی از پژوهش خود به بررسی اثر استراتژی در فرآیند واگذاری پرداخته و عوامل تأثیرگذار را استخراج نموده است. فلدمن نیز در پژوهش خود بیان می‌کند میراث یک شرکت و سوابق و استراتژی‌های به‌کار رفته توسط مدیران شرکت می‌تواند به‌عنوان محرکی برای واگذاری در نظر گرفته شوند و مدیران ارشد اجرایی جدیدتر نسبت به هم‌تایان خود که مدت طولانی‌تری در شرکت فعالیت داشته‌اند، احتمال بیشتری دارد که واگذاری‌های میراثی را انجام دهند و استراتژی‌های متفاوتی را بر عهده می‌گیرند. همچنین بیان می‌کند مدیران عاملی که اخیراً منصوب شده‌اند، پرهزینه‌ترین واگذاری‌های میراثی را انجام داده‌اند.

نمودار (۱۰): مسیر ارتباطی اندیشمندان حوزه اول

منبع: مدل محقق‌یافته

مسیر دوم: تغییر اعضای هیئت مدیره می‌تواند اثربخشی حکمرانی را افزایش دهد. در حالی که ساختار هیئت مدیره ممکن است در نظارت بر رفتارهای فرصت طلبانه مدیران مهم باشد، تصدی طولانی مدت ممکن است منجر به همگنی دیدگاه‌ها، اینرسی شناختی و استقرار شود (Pralhad & Bettis, 1986, p. 495). تغییر در عضویت در هیئت مدیره می‌تواند محرکی برای بازنگری در موضوعاتی باشد که قبلاً نادیده گرفته شده بودند یا تصور می‌شد نیازی به تغییر ندارند. در واقع، نتایج حاکی از آن است که نیروهای نظارتی نسبتاً ایستا از سوی مدیران و سرمایه‌گذاران خارجی نسبت به ورود پرسنل کلیدی جدید (مثلاً مدیرعامل، مدیر خارجی) بر تصمیم‌گیری برای واگذاری واحدهایی که عملکرد ضعیفی دارند، تأثیر کمتری دارند (Zenger & Lawrence, 1989, p. 357). روزنشتاین و ایات³³ (۱۹۹۰) در حمایت از این استدلال دریافتند که انتصاب یک مدیر خارجی با بازده مثبت قابل توجهی همراه است، حتی اگر بیشتر هیئت‌های مدیره قبل از انتصاب از نظر عددی تحت سلطه افراد خارجی باشند. اگرچه جابجایی بیش از حد مدیران می‌تواند از نظر تداوم و زمان مورد نیاز برای مدیران جدید برای یادگیری صنعت و شرکت پرهزینه باشد، اما این نگرانی‌ها باید با اهمیت تزریق دیدگاه‌های جدید متعادل شود (Shimizu & Hitt, 2005, p. 61).

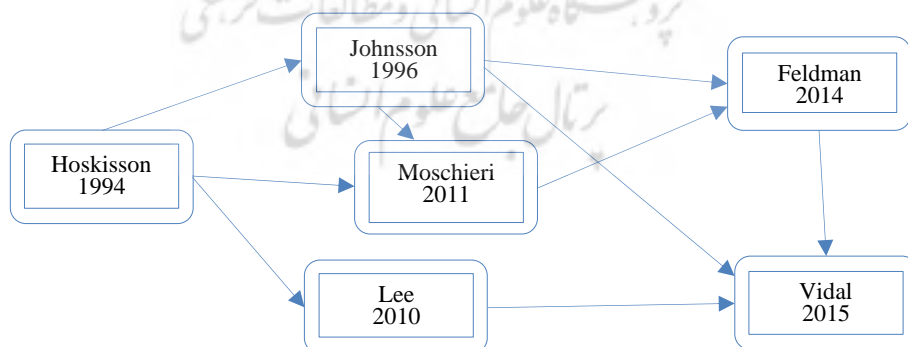
نمودار (۱۱): مسیر ارتباطی اندیشمندان حوزه دوم

منبع: مدل محقق یافته

هاسکیسون در مقاله خود اثر حاکمیت شرکتی را در واگذاری‌ها مورد بررسی قرار داده است و چهار عامل را تأثیرگذار می‌داند. او بیان می‌کند مالکیت دارندگان بلوک، هم تعداد دارندگان بلوک و هم درصد سهامی که دارند، به‌طور منفی با تنوع‌بخشی مرتبط است. نسبت مدیرانی که افراد خارجی مستقل هستند به کل اعضای هیئت مدیره، ارتباط مثبتی با سطح تنوع‌بخشی شرکت دارد. مالکیت اعضای خارج و داخل از هیئت مدیره با سطح تنوع‌بخشی شرکت ارتباط منفی دارد. جانسون در تحقیق خود به بررسی عوامل مختلف تأثیرگذار در حاکمیت شرکتی و اثربخشی واگذاری‌ها پرداخته است و دریافت که شرکت‌هایی که پس از دریافت پیشنهاد مناقصه تجدید ساختار کردند نسبت به شرکت‌هایی که تصمیم به تجدید ساختار نگرفته‌اند، حاکمیت ضعیف‌تری از خود نشان دادند و اثربخشی کمتری داشته‌اند. شیمیزو بیان می‌کند که تغییر پرسنل کلیدی و مکانیسم‌های حاکمیتی مؤثر، احتمال واگذاری‌های مؤثر را افزایش می‌دهد و همچنین انتصاب مدیران خارجی جدید می‌تواند اثربخشی واگذاری‌ها را افزایش دهد. برگ بررسی می‌کند که چگونه مدیران بین گزینه‌های اجرای تجدید ساختار شرکتی انتخاب می‌کنند و چگونه آن تصمیم‌ها بر سودآوری تجدید ساختار تأثیر می‌گذارند. آنها استدلال می‌کنند که مدیران و مالکان دارای عدم تقارن اطلاعاتی چگونه تصمیم‌گیری کرده و کدام یک از نحوه‌های واگذاری را انتخاب می‌کنند و این فرآیند بر اثربخشی واگذاری تأثیرگذار می‌باشد. ویلاونگا³⁴ بیان می‌کند که چگونه شرکت‌ها از میان تملک، اتحاد و واگذاری‌ها زمانی که تصمیم به گسترش یا انقباض مرزهای خود می‌گیرند، انتخاب می‌کنند. تخصص حاکمیت شرکتی در این انتخاب تأثیرگذار می‌باشد و اثربخشی این تصمیم را تحت تأثیر قرار می‌دهد. موشیری در تحقیق جامع خود در سال ۲۰۰۸ با ترکیب تمام پژوهش‌های قبلی، در قسمتی از پژوهش خود به بررسی اثر فرآیند تصمیم‌گیری و حاکمیت شرکتی بر واگذاری‌ها پرداخته و عوامل تأثیرگذار را استخراج نموده است. این حوزه در سال‌های اخیر کمتر مورد توجه قرار گرفته است و به پژوهشگران علاقه‌مند توصیه می‌گردد با کاوش بیشتر به درک بهتر این حوزه کمک نمایند. برای مثال بینش در مورد درجه و نوع مشارکت مدیران در سطح شرکت و واحد در فرآیندهای واگذاری ناچیز باقی مانده است.

مسیر سوم: پژوهش در این حیطه عمدتاً دو نوع سؤال پژوهشی را بررسی می‌کند: آیا واگذاری بر عملکرد اثر مثبت دارد (Moschieri & Mair, 2008, p. 410)؟ که پاسخ آن مثبت می‌باشد، و بررسی تحقیقات دیگر نشان می‌دهد پاسخ به این سؤال منفی می‌باشد. و سؤال دوم این می‌باشد که کدام نوع واگذاری اثر مثبت بر عملکرد سازمان دارد (John & Ofek, 1995, p. 111). تجدید ساختار شرکتی عموماً برای کاهش دامنه، کوچک کردن یا تمرکز مجدد استراتژی تنوع استفاده می‌شود (Hoskisson & Hitt, 1994, p. 12; Johnson, 1996, p. 444)، و از طریق گزینه‌ها یا روش‌های مختلفی از جمله انحلال، فروش، اسپین‌آف، و فروش سهام انجام می‌شود (Bruner, 2004, p. 10; Gaughan, 1999, p. 15). محبوب‌ترین حالت‌ها برای تجدید ساختار شرکتی، فروش و اسپین‌آف هستند (Nixon, Roenfeldt & Sichertman, 2000, p. 283). فروش زمانی به وجود می‌آید که دارایی‌ها از یک شرکت به شرکت دیگر در ازای پول نقد و یا اوراق بهادار فروخته می‌شوند (Jain, 1985, p. 212; Hite & Owers, 1987, p. 12). اسپین‌آف زمانی اتفاق می‌افتد که یک شرکت تمام سهامی را که در یک شرکت تابعه دارد به نسبت به سهامدارانش توزیع می‌کند (Miles & Rosenfeld, 1983, p. 1598; Weston & Chung, 1990, p. 15)، و در این فرآیند، یک شرکت مجزا و به صورت عمومی از دارایی‌های منقطع ایجاد می‌کند. شرکت‌هایی که تجربه بیشتری در زمینه فروش دارند، پس از کسب تجربه فروش و به علت ظرفیت کسب، نسبت به شرکت‌هایی که تجربه کمتری در فروش دارند، عملکرد مالی بالاتری خواهند داشت (Bergh & Lim, 2008, p. 610).

نمودار (۱۲): مسیر ارتباطی اندیشمندان حوزه سوم

منبع: مدل محقق‌یافته

هاسکیسون عملکرد شرکت را با دو معیار عملکرد نسبی حسابداری و عملکرد نسبی بازار می‌سنجد و بیان می‌کند عملکرد بالای حسابداری مستقیماً به عملکرد بالای بازار منجر می‌شود. بنابراین، ساختارهای راهبری و حاکمیتی که بر عملکرد حسابداری در یک جهت معین تأثیر می‌گذارند، می‌توان انتظار داشت که بر عملکرد بازار در همان جهت تأثیر بگذارند. جانسون در تحقیق خود بیان می‌کند هر کدام از نحوه‌های واگذاری در چه شرایطی بر عملکرد شرکت تأثیر مثبت یا منفی می‌گذارد. برای مثال بیان می‌کند اسپین‌آف‌های واحدهای غیرمرتبط افت عملکرد شدیدتری را نسبت به اسپین‌آف‌های مرتبط تجربه کردند. همچنین در تحقیق خود عوامل مؤثر بر عملکرد شرکت را با توجه به تحقیقات مختلف بررسی می‌کند و تأثیر مثبت یا منفی آنها را بیان می‌کند. لی و مدهوان در سال ۲۰۱۰ پژوهشی با روش متا آنالیز انجام می‌دهند و ارتباط واگذاری و عملکرد را بررسی می‌کنند و بیان می‌کنند که واگذاری تأثیر مثبت و معنی‌داری بر عملکرد پس از واگذاری دارد. علاوه بر این دو تعدیل‌کننده اصلی تأثیر قابل توجهی بر عملکرد واگذاری‌ها داشتند: معیار عملکرد (حسابداری در مقابل بازار) و نحوه واگذاری (فروش، اسپین‌آف، فروش سهام، یا موارد دیگر). موسچیری در سال ۲۰۱۱ از عملکرد واحد واگذاری شده در فرآیند واگذاری می‌پردازد و بیان می‌کند اینکه آیا و چگونه واگذاری‌ها می‌توانند برای واحد واگذار شده ارزش ایجاد کنند، مشخص نیست. این مقاله یک مطالعه اکتشافی بر اساس موارد متعدد ارائه می‌کند تا بررسی کند که کدام عوامل اجرا و ساختار یک واگذاری ممکن است عملکرد یک واحد واگذار شده را افزایش دهد. برای مثال واحدهایی که در آنها حس فرصت در طول فرآیند واگذاری ایجاد می‌شود، احتمالاً پس از واگذاری عملکرد خوبی خواهند داشت. فلدمن در قسمتی از پژوهش خود به بررسی عملکرد عملیاتی شرکت‌ها می‌پردازد و بیان می‌دارد عملکرد عملیاتی پس از واگذاری شرکت‌هایی که کسب‌وکارهای قدیمی خود را واگذار می‌کنند، کمتر از عملکرد شرکت‌هایی است که واحدهای قدیمی مشابهی را حفظ می‌کنند، به‌ویژه زمانی که واحد واگذار شده در همان صنعت فعالیت می‌کند. ویدال در پژوهش خود درک ما را از واگذاری‌ها و پیکربندی مجدد کسب‌وکار گسترش می‌دهد. نشان می‌دهد که تغییرات در عملکرد (به ویژه افزایش عملکرد) تأثیر زیادی بر فعالیت واگذاری شرکت‌ها، هم به

تنهایی و هم در ترکیب با سطح عملکرد دارد. این مقاله با تکمیل و گسترش ادبیات موجود، نشان می‌دهد که شرکت‌هایی با عملکرد فزاینده در فعالیت‌های واگذاری، با تأکید بیشتر بر واگذاری‌های جزئی، شرکت می‌کنند و این فعالیت‌ها و بازتوزیع منابع می‌تواند موجب افزایش عملکرد شرکتی گردد. تحقیقات دیگری نیز در هیستوگرام نمایش داده شده بودند که در حوزه‌های مشخص شده قرار نگرفتند و تمرکز بر موضوعات پژوهشی دیگری داشتند.

بحث و نتیجه‌گیری

علیرغم افزایش علاقه‌مندی به حوزه واگذاری، ساختار فکری در این حوزه مشخص نیست. برای رفع این مشکل این پژوهش با به‌کارگیری روش بیلیومتریک و روش‌های مختلف آماری به چارچوب‌بندی ساختار دانش در این حوزه پرداخته است. امیری و همکاران در سال ۲۰۲۲ اشاره می‌کند تکه تکه شدن موضوع تحقیق و شرایط پیچیده در این حوزه، نیاز به ادغام و یکپارچگی یافته‌ها را برای اطلاع‌رسانی به تحقیقات آینده تقویت می‌کند. این تحقیق با مشخص کردن بهترین منابع و برجسته‌ترین نویسندگان و همچنین تبیین ساختار دانش در این حوزه به پژوهشگران یک بینش جامع می‌دهد. همچنین این پژوهش خطوط احتمالی و روند تحقیقات آتی را پیشنهاد می‌دهد.

بررسی مطالعات داخلی نشان می‌دهد که محققان حوزه استراتژی توجه کافی به این حیطة پژوهشی ندارند و در معدود مطالعاتی از منظر اقتصادی به بررسی تأثیر عوامل اقتصادی بر واگذاری و خروج کسب‌وکارها پرداخته‌اند و همچنین این حوزه را با رویکرد مدیریت استراتژیک بررسی نکرده‌اند. لذا به لحاظ موضوعی این پژوهش از معدود مطالعات انجام‌شده در این حوزه می‌باشد. بررسی مطالعات خارجی نیز نشان می‌دهد گروهی از پژوهش‌ها بر روی عوامل اثرگذار بر واگذاری تمرکز داشته‌اند، گروهی دیگر از پژوهش‌ها به بررسی پیامدهای واگذاری پرداخته‌اند و بخشی دیگر از پژوهش‌ها بر روی عوامل مؤثر بر فرآیند و حالت‌های واگذاری کسب‌وکار پرداخته‌اند. لذا ترکیب یافته‌های تحقیقات و ارائه بینش از جهت‌گیری و روند پژوهش‌ها در این حوزه به منظور بهبود جریان پژوهشی در آینده و همچنین به‌کارگیری روش تحلیل بیلیومتریک وجه تمایز این مطالعه می‌باشد.

این پژوهش به بررسی ۱۴۶ مقاله از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۳ از ۶۹ منبع می‌پردازد. سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ با بیشترین میزان انتشار همراه بوده است ولی همچنان این حوزه زیر سایه تحقیقات ادغام و اکتساب قرار دارد. نشریه مدیریک استراتژیک با انتشار ۲۸ مقاله که حداقل ۱۹ بار با آن ارجاع داده شده است، در صدر مؤثرترین نشریات در این حوزه قرار دارد. خانم فلدمن که مؤثرترین محقق در این حوزه می‌باشد در این حوزه ۱۰ مقاله به رشته تحریر درآورده هست و کار خود را از سال ۲۰۱۴ آغاز نموده است. نویسندگان بعدی جانسون و موشیری با ۵ مقاله می‌باشند. کشور آمریکا با ۴۳ درصد مقالات در جایگاه اول قرار دارد. همچنین این کشور با ۳۴۳۴ استناد به مقالاتش با اختلاف پراستنادترین کشور می‌باشد. سه مقاله پراستناد در این حوزه، هیت (۲۰۰۶)، هاسکیسون (۱۹۹۴) و ویلالونگا (۲۰۰۵) می‌باشد. مقاله هاسکیسون به نام تأثیر حکمرانی، استراتژی و عملکرد در واگذاری شرکت‌ها عملاً شروع تحقیقات در این حوزه می‌باشد و ویلالونگا و همکاران نیز به بررسی انتخاب در میان تملک، اتحاد، و واگذاری پرداخته‌اند و همچنین هیت و همکاران در سال ۲۰۰۶ به بررسی پیش‌آمدها، نتایج و تعدیل‌گرها در تنوع‌سازی بین‌المللی پرداخته‌اند. با توجه به مقاله مروری هیت در سال ۲۰۰۶ که پراستنادترین مقاله در این پژوهش می‌باشد، بیشترین استناد در این سال اتفاق افتاده است و از آن سال به بعد توجه به استراتژی‌های واگذاری و عوامل مؤثر بر آن مورد توجه قرار گرفته است. عملکرد، تنوع‌بخشی، حاکمیت و فروش دارایی به ترتیب از پرتکرارترین واژگان می‌باشند و تحقیقات انجام گرفته در این حوزه بیشتر روی عملکرد شرکت، استراتژی‌های تنوع‌بخشی و حاکمیت شرکتی تمرکز دارند.

بررسی شبکه هم‌خدادی واژه‌های کلیدی نشان می‌دهد چهار خوشه در این حوزه نمایش داده شده است که خوشه اول عوامل و استراتژی‌های مرتبط با عملکرد شرکتی را نمایش می‌دهد، خوشه دوم بر تنوع‌سازی و عوامل مرتبط بر آن تمرکز دارد، خوشه سوم به ارتباط نحوه واگذاری شرکت‌ها و در نتیجه آن ارتباط با عملکرد و استراتژی‌های تنوع‌بخشی پرداخته شده است و خوشه چهارم به ارتباط حاکمیت شرکتی در اتخاذ استراتژی‌های می‌پردازد. در بررسی نقشه تماتیک تم‌های موتور که بیشترین تحقیقات روی آن صورت می‌گیرد تمرکز بیشتر روی عملکرد شرکت‌ها می‌باشد، مدیریت حاکمیت

شرکتی و هزینه‌های نمایندگی در بخش تم‌های خاص قرار گرفته است، استراتژی‌های تنوع‌بخشی از تم‌های در حال ظهور در این حوزه می‌باشد و شکل‌گیری و بقای شرکت‌ها، عملکرد شرکتی، استراتژی‌های اکتساب و همچنین فروش دارایی‌ها که می‌تواند به بقای شرکت‌ها کمک کند، در تم‌های پایه قرار گرفته‌اند. در بررسی تحلیل تناظر چندگانه دو حوزه نمایش داده شده است که در حوزه اصلی که بیشتر تحقیقات در آن می‌باشد شیوه‌های واگذاری، عوامل حاکمیت شرکتی و عواملی دیگری همچون دانش، تجربه و... که بر استراتژی‌های تنوع‌سازی تأثیر می‌گذارند، قرار گرفته‌اند و حوزه دوم که بخش نوظهور را نمایش می‌دهد به عوامل بقای شرکت با توجه به تجربیات گذشته، نوع ورود و نظریه‌های موجود مانند نظریه منبع‌محور می‌پردازد.

با توجه به بررسی هیستوگرام سه حوزه دانشی در مطالعات واگذاری مشخص شده است و ارتباط بین محققان مشخص گردیده است. در حوزه اول اثر استراتژی‌هایی (عموماً ناموفق) مانند اکتساب و تنوع‌گرایی به‌عنوان محرک مورد بررسی قرار گرفته، حوزه دوم به اثر حکمرانی شرکتی و فرآیند تصمیم‌گیری بر اثربخشی واگذاری می‌پردازد و حوزه سوم به بررسی پیامد واگذاری بر عملکرد مالی شرکت می‌پردازد. کمترین توجه در تحقیقات در حوزه دوم می‌باشد و فرآیند تصمیم‌گیری و اثرات آن بر واگذاری نیازمند تحقیقات بیشتری می‌باشد.

به محققین پیشنهاد می‌شود برای درک صحیح واگذاری به تحقیقات کمی و به ویژه کیفی برای بررسی عوامل مختلف خارجی و داخلی مؤثر در فرایند واگذاری کسب‌وکار در ایران توجه بیشتری نشان دهند. همچنین بر اساس یافته‌های این پژوهش به محققان علاقه‌مند به این حوزه موارد ذیل برای شکل‌دهی به جریان تحقیقات آتی پیشنهاد می‌شود: نقش استراتژی‌های تنوع‌گرایی به‌عنوان محرک واگذاری، نقش حاکمیت شرکتی در عملکرد شرکتی و واگذاری کسب‌وکار، عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری واگذاری کسب‌وکارها و درجه و نوع مشارکت مدیران در سطح شرکت و واحد در فرآیندهای واگذاری.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد. اگرچه این مطالعه تصویری از تحقیقات تا سال ۲۰۲۳ می‌دهد، لیکن این حوزه به احتمال بسیار زیاد به

توسعه خود ادامه می‌دهد و در آینده نیاز به کتاب‌سنجی و تحلیل ادبیات در حوزه واگذاری وجود دارد، به‌عنوان مثال ساختار خوشه‌بندی پیشنهاد شده در این پژوهش با انتشار مقالات جدید تغییر پیدا می‌کند. محدودیت دوم، مقالات انتخاب شده در حوزه کسب‌وکار، مدیریت و اقتصاد می‌باشد. بنابراین با انتخاب حوزه‌های دیگر امکان دارد نتایج متفاوتی به دست بیاید. همچنین تحلیل بیبلیومتریک وابستگی زیادی به انتخاب کلید واژه و پایگاه داده دارد، بنابراین انتخاب کلمات و پایگاه داده متفاوت ممکن است به نتایج دیگری ختم شود.

این پژوهش ساختار دانش حوزه واگذاری کسب‌وکار را ترسیم و خطوط اصلی این حوزه را مشخص می‌کند. براساس تحلیل انجام شده خطوط تحقیقات آتی نیز مشخص گردیده است، با این حال به دلیل ماهیت پویای تحقیقات در حوزه واگذاری و همچنین انتخاب کلیدواژه‌ها، آنالیز و نقشه‌برداری علمی این حوزه در آینده یک ضرورت است.

یادداشت‌ها

1. Bibliometric
2. Silva
3. Kolev
4. Lee & Madhavan
5. Web of Science
6. Google scholar
7. Scopus
8. Hoskisson
9. Feldman
10. Multiple country Publication
11. Durand
12. Performance
13. Diversification
14. Firm performance
15. Governance
16. Asset sales
17. Conceptual Structure
18. Performance
19. Governance
20. Service Dominant Logic
21. Involvement
22. Board composition

23. Ownership structure
24. Shareholder wealth
25. Corporate governance management
26. Agency costs
27. Diversification strategy
28. Acquisitions strategy
29. Intellectual Structure
30. Co-Citation
31. Ravenscraft & Scherer
32. Keats & Hitt
33. Rosenstein & Wyatt
34. Vilalonga

کتابنامه

- عازم، افسر؛ گرابی‌نژاد، غلامرضا؛ دقیقی‌اصلی، علیرضا و خسروی‌نژاد، علی‌اکبر (۱۴۰۰). بررسی عوامل ساختاری و محیطی بر پویایی‌های ورود و خروج بنگاه‌ها به بازار در صنایع ایران. *بررسی مسائل اقتصاد ایران*. ۱۶ (۲). ۲۲۵-۲۵۳.
- فیض‌پور، محمدعلی و عرب‌نجنف‌آبادی، محسن (۱۳۹۳). رشد صنعت و خروج بنگاه‌های صنعتی: رهیافت مدل شبکه‌های عصبی مصنوعی. *پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)*. ۱۴ (۴). ۵۷-۸۷.
- فیض‌پور، محمدعلی؛ کاظمی، ابوطالب؛ مکیان، سیدنظام‌الدین و حاج‌امینی، مهدی (۱۴۰۰). عوامل محیطی و تأثیر آن بر خروج بنگاه‌های صنایع تولیدی ایران: رهیافت اقتصادسنجی فضایی. *فصلنامه علمی پژوهش‌های اقتصاد صنعتی*. ۱۵ (۵). ۴۹-۶۲.
- Amiri S and DeMarie S. (2020). A Review of Corporate Divestiture. *Academy of Management*. (1). 26-47.
- Aria, M. and Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*. 11 (4). 959-975.
- Bergh DD. (1997). Predicting divestiture of unrelated acquisitions: an integrative model of ex ante conditions. *Strategic Management Journal*. 18 (9). 715-731.
- Bergh, D. D., & Lim, E. N. K. (2008). Learning how to restructure: Absorptive capacity and improvisational views of restructuring actions and performance. *Strategic Management Journal*. 29 (6). 593-616.
- Bergh, D. D., & Sharp, B. M. (2015). How far do owners reach into the divestiture process? Blockholders and the choice between spin-off and sell-off. *Journal of Management*. 41 (4). 1155-1183.
- Berry, H. (2013). When do firms divest foreign operations? *Organization Science*. 24 (1). 246-261.

- Brauer, M. (2006). What have we acquired and what should we acquire in divestiture research? A review and research agenda. *Journal of Management*. 32 (6). 751-785.
- Bruner RF. (2004). Applied Mergers and Acquisitions. John Wiley & Sons, Ltd. New York.
- Bowman, E., & Singh, H. (1993). Corporate restructuring: Reconfiguring the firm. *Strategic Management Journal*. 14 (2). 5-14.
- Capron L, Mitchell W, Swaminathan A. (2001). Asset divestiture following horizontal acquisitions: a dynamic view. *Strategic Management Journal*. 22 (9). 817-844.
- Chemmanur, T. J., Krishnan, K., & Nandy, D. K. (2014). The effects of corporate spin-offs on productivity. *Journal of Corporate Finance*. 27 (3). 72-98.
- Donthu N, Kumar S, Mukherjee D, Pandey N, Lim W. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines, *Journal of Business Research*. 133 (4). 285-296
- Eck, N. J., & Waltman, L. (2019). Accuracy of citation data in Web of Science and Scopus (Version 1). arXiv.
- Elfenbein, D. W., & Knott, A. M. (2015). Time to exit: rational, behavioral, and organizational delays. *Strategic Management Journal*. 36 (7). 957-975.
- Feldman, E. R. (2014). Legacy divestitures: Motives and implications. *Organization Science*. 25 (3). 815-832.
- Feldman ER, McGrath PJ. (2016). Divestitures. *Journal of Organization Design*. 5 (1). 1-16
- Funk, J., & Luo, J. (2015). Open standards, vertical disintegration and entrepreneurial opportunities: How vertically- specialized firms entered the US semiconductor industry. *Technovation*. 45 (6). 52- 62.
- Gaughan PA. (1999). Mergers, Acquisitions, and Corporate Restructurings (2nd edn). John Wiley & Sons: New York.
- Garfield, Eugene (2004), Histrographic mapping of knowledge domains literature, *Journal of information science*. 30 (2). 119-145.
- Garfield E, Pudovkin AI, & Istomin VI. (December 2003). "Mapping the Output of Topical Searches in the Web of Knowledge and the case of Watson-Crick," *Information Technology and Libraries*. 22 (4).183-187
- Goold, M & Luchs, K. (1993-2005). Why Diversify? Four Decades of Management Thinking. *The Academy of Management Executive*. 7 (3). 7-25.
- Hamilton, R. T., & Chow, Y. K. (1993). Why managers divest—evidence from New Zealand's largest companies. *Strategic Management Journal*. 14 (6). 479-484.
- Haspeslagh, P.C., Jemison, D.B. (1992). Industry Restructuring, Acquisitions, and the Value Creation Process. In: Cool, K., Neven, D.J., Walter, I. (eds) European Industrial Restructuring in the 1990s. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1007/978-1-349-12582-1_10

- Hayward ML, Shimizu K (2006). De-commitment to losing strategic action: evidence from the divestiture of poorly performing acquisitions. *StrategManag J.* 27 (6). 541–557.
- Hite GL, Owers JE, Rogers RC. (1987). The market for interfirm asset sales: partial sell-offs and total liquidations. *Journal of Financial Economics* 18. 229-253.
- Hitt, M. A. (1992). Divestitures and corporate restructuring. *Academy of Management Executive.* 6 (3). 7-24.
- Hitt MA, R. Duane Ireland, David G. Sirmon and Cheryl A (2001). Trahms, Strategic Entrepreneurship: Creating Value for Individuals, *Organizations, and Society Academy of Management Perspectives.* 25 (2). 57-75.
- Hoskisson RE, Hitt MA. (1994). Downscoping: How to Tame the Diversified Firm. Oxford University Press: New York.
- Hoskisson, R. O., & Johnson, R. A. (1992). Corporate restructuring and strategic change: The effect on diversification strategy and R&D intensity. *Strategic Management Journal.* 13 (5). 625-634
- Jain PC. (1985). The effect of voluntary sell-off announcements on shareholder wealth. *Journal of Finance.* 40 (5). 209-224.
- John K, Ofek E. (1995). Asset sales and increase in focus. *Journal of Financial Economics.* 37. 105-126.
- Johnson, R. (1996), “Antecedents and outcomes of corporate refocusing”, *Journal of Management.* 22 (3). 439-483.
- Keats, B. W., & Hitt, M. A. (1988). A causal model of linkages among environmental dimensions, macro organizational characteristics, and performance. *Academy of Management Journal.* 31 (2). 570-598.
- Kolev KD. (2016). To Divest or not to divest: A meta-analysis of the antecedents of corporate. *British Journal of Management.* 27 (1). 179-196.
- Lee, D., & Madhavan, R. (2010). Divestiture and firm performance: A meta-analysis. *Journal of Management.* 36 (6). 1345-1371.
- Markides, Constantinos & Singh, Harbir (1997). "Corporate restructuring: A symptom of poor governance or a solution to past managerial mistakes? *European Management Journal Elsevier.* 15 (3). 213-219.
- Miles JA, Rosenfeld JD. (1983). The effect of voluntary spin-off announcements on shareholder wealth. *Journal of Finance.* 38 (3). 1597-1606.
- Moschieri, C., & Mair, J. (2008). Research on corporate divestitures: A synthesis. *Journal of Management & Organization.* 14 (4). 399-422.
- Moschieri, C., & Mair, J. (2011). Adapting for innovation: Including divestitures in the debate. *Long Range Planning.* 44 (1). 4-25.
- Nguyen P, Rahman N. (2015). Which governance characteristics affect the incidence of divestitures in Australia? *Australian Journal of Management.* 40 (2). 351-374.

- Nixon TD, Roenfeldt, RL, Sichernan NW. (2000). The choice between spin-offs and sell-offs. *Review of Quantitative Finance and Accounting*. 14 (2). 277-294.
- Prahalad, C. K., & Bettis, R. (1986). The dominant logic: A new linkage between diversity and performance. *Strategic Management Journal*. 7 (3). 485-501.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of Documentation*. 25 (4). 348-349.
- Rousseau, D. M., Manning, J., & Denyer, D. (2008). 11 evidence in management and organizational science: Assembling the field's full weight of scientific knowledge through syntheses. *The academy of management annals*. 2 (1). 475-515.
- Ravenscraft, D. J., & Scherer, F. M. (1987). Mergers, sell-offs and economic efficiency. Washington. DC: Brookings Institution.
- Rosenstein, S., & Wyatt, J. G. (1990). Outside directors, board independence, and shareholder wealth. *Journal of Financial Economics*. 26 (1). 175-191.
- Rose, E. L., & Ito, K. (2005). Widening the family circle: spin-offs in the Japanese service sector. *Long Range Planning*. 38 (1). 9-26.
- Semadeni, M., & Cannella, A. A. (2011). Examining the performance effects of post spin-off links to parent firms: should the apron strings be cut? *Strategic Management Journal*. 32 (10). 1083-1098.
- Silva, P. and Moreira, A.C. (2019), "A systematic review of the literature on industrial divestment", *Baltic Journal of Management*. 14 (3). 443-461.
- Shimizu, K., & Hitt, M. A. (2005). What Constrains or Facilitates Divestitures of Formerly Acquired Firms? The Effects of Organizational Inertia. *Journal of Management*. 31 (1). 50-72.
- Shimizu, K. (2007). Prospect theory, behavioral theory, and the threat-rigidity thesis: Combinative effects on organizational decisions to divest formerly acquired units. *Academy of Management Journal*. 50 (6). 1495-1514.
- Teece, D. J. (1980). The diffusion of an administrative innovation. *Management Science*. 26 (5). 464-470.
- Tranfield, D., Denyer, D. and Smart, P. (2003). Towards a Methodology for Developing Evidence: Informed Management Knowledge by Means of Systematic Review. *British Journal of Management*. 14 (2). 207-222.
- Veld, C., & Veld-Merkoulova, Y. V. (2009). Value creation through spin-offs: A review of the empirical evidence. *International Journal of Management Reviews*. 11 (4). 407-420.
- Villalonga, B., & McGahan A. M. (2005). "The choice among acquisitions, alliances, and divestitures," *Strategic Management Journal, Wiley Blackwell*. 26 (13). 1183-1208.
- Vidal E & Mitchell W, (2015). "Adding by Subtracting: The Relationship Between Performance Feedback and Resource Reconfiguration Through Divestitures," *Organization Science, INFORMS*. 26 (4). 1101-1118. August.

- Weston JF, Chung KS, Hoag SE. (1990). *Mergers, restructuring, and corporate control*. Prentice-Hall: Engle wood Cliffs. NJ.
- Zenger, T. R., & Lawrence, B. S. (1989). Organizational demography: The differential effects of age and tenure distributions on technical communication. *Academy of Management Journal*. 32 (5). 353-376.
- Zupic, I. Organizational & Cater, T. (2015). *Bibliometric methods in management and organization*. *Research Methods*. 18 (3). 429-472.

